

DEĞERLENDİRMELER

OĞUZ OYAN

**Sol ve
ulusalçılık**

Bir dünya hegemonik sisteminin tahakküm/ belirleyicilik gücü, onun kendi kavramlarını, kendi dilini, kültürünü ve bakış açılarını (dola- yısıyla çıkarlarını) egemen kılmaya derecesiyle ölçülebilir.

Sistemin hegemon güçlerinin ulusalçılık konusundaki yaklaşımları tam da hegemonya mücadelesinin merkezindedir. İkinci Dünya Savaşı öncesinde ve sırasında, Avrupa'da faşist-milliyetçi yayılmacılık, karşısında önce sol yurtseverleri buldu. Fransa'da, Yunanistan'da... Nazizme ve işgale karşı direnişin örgütlenebilmesinin ulusalçılıktan/ yurtseverlikten daha kapsayıcı bir başka birleştiricisi olabilir miydi? Bu, İspanya İç Savaşı gibi uluslararası sol dayanışmaya en açık sınıf çatışmalarında bile böyledir.

İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde, özellikle ikinci küreselleşme çağında (1945- 79), onlarca yeni devlet kuruldu. Bu devletler bağımsızlıklarını ya savaşarak ya da, şartların zorlamasıyla, sulhen elde ettiler. Bu, genelde sancılı bir süreçti. Emperyalizm karşıtlığı ve sol niteliği baskın olan ulusal kurtuluş savaşlarının karşısına emperyalizmin ilk çıkardığı güçler, sahte milliyetçiler yani pro-emperyalistler oldu. Vietnam'dan Angola'ya kadar sağ milliyetçi güçler yaratılarak silahlı

iç çatışmalar körüklendi, ülkeler bölündü.

Eski sömürgelerin ulusal devletlerini kur- maya girişimleri önlenemeyince, bu ülkelerin hegemonik sistemden bağımsız bir ulusal ekonomik kalkınma stratejisine sahip olma- larını engellemek veya en azından onların he- gemon güçlerin siyasi-iktisadi nüfuz alanında kalmalarını sağlamak öne çıkarıldı. Türkiye gibi ulusal kurtuluş mücadeleleri tarihini en erkenden belirleyen eski bir ulus-devlet için bile, 1980 sonrasında sistemin uluslararası mali-ekonomik biçimlendirme kurumları (IMF ve WB) devreye sokularak, benzer bir senaryo yazıldı. Aynı senaryo, 2000'lerde yenilerek halen uygulanmakta.

1980 sonrasında üçüncü küreselleşme aşaması, sermaye birikimindeki tıkanmaları neoliberal aşırıklarla aşmanın kuramsal ola- rak temellendirildiği ve keskin bir sıçramayla uygulamaya taşındığı dönemdi. Sistemin ideoloji üretim merkezleri, yeni kavramları piyasaya sürmekte gecikmedi. Artık devletleş- tirme/millileştirme değil özelleştirme çağıydı; karma ekonomi, planlama, ulusal sanayileşme gibi kavramlar tarihin çöp sepetine atılmıyordu.

Yeni kavramların ortalığı istilasına rağmen henüz "küreselleşme" sihirli sözcüğü yay- gın kullanıma girmemişti. Bunun için mali

sermayenin küresel düzlemdeki hareketinin önündeki tüm engellerin ayıklandığı 1990'ları beklemek gerekti. "Küreselleşme" içeri girer- ken "ulus-devlet" kavramının meydanı terk etmesi gerekiyordu. Sermaye küreselleşirken ulus-devletler yerelleşmeliydi. Uluslararasıla- şan sermaye, karşısında güçlü ulus-devletler değil, ufalanmış, nominalleşmiş, parçalanmış, yerleşmiş, bölge idarelerine/federe devlet- lere bölünmüş devletler veya ulus-devletten güçlü yetkiler devralmış yerel yönetimler istiyordu.

Artık, "ulus-devletlerin sonu, tarihin sonu" masallarının tam zamanıydı. Bu masallara meyden safdiller ile sistemin kadrolu/ gö- nüllü ideologları açısından artık üniter devleti de bir ulus-devlet kalıntısı olarak mahkum etmenin sırası gelmişti. Dünya hegemon gücünün, federatif yapıda olmakla birlikte aynı zamanda dünyanın en güçlü ulus-devleti olduğu gerçeğini nasılsa herkes bilemeye- cekti. En azından çevre ülkelerde.

Merkez ülkelerde ise kavrayışlar hızla de- ğişecek, ulus-devletin sonunu ilan edenler bu yapının kapitalizmin bekası için hâlâ vazge- çilmez olduğunu tekrar fark ederek yeniden kavramsallaştıracak; ulus-devletin AB gibi entegrasyonlarda bile çok dirençli bir yapıya

sahip olduğunu ve federal Almanya gibi ör- neklerde sürekli güç kazandığını, 2000'lerde artık sokaktaki vatandaş bile görebilecekti.

Peki ama PKK-BDP çevrelerinden giderek sık aralarla yükselen şu ulus-devlet karşıtlığı, ulus-devletlerin geçmişin tekçi/milliyetçi siyasi yapılan olduğu demeclerine ne oluyor? Ulus- devleti yanlış biçimde üniter yapıyla özdeş- leştirerek hedef aldıkları için mi? Bilgisizlikten mi yoksa Türkiye solunun/aydınının birikimini hafife aldıkları için mi? Etnik milliyetçiliğin en koyusunu yaparken "milliyetçiliğe" pejoratif bir anlam yükledikleri için mi? Türkiye ulus- devletini zayıflatmayı/yıkımayı (daha sonra kurmayı planladıkları çift etnili, "çift-uluslu" bir siyasi yapının mayalanması için) ilk hedef olarak belirledikleri için mi? Ya da kaderlerini emperyalizmin bölge planlarına fazlasıyla bağladıkları için mi?

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu anlaşması olan Lozan'ın 90. yıldönümünde bu soruları sormanın ve ülkemiz insanının ve solun anti-emperyalist reflekslerini yeniden hatırlamanın tam zamanıdır.

* Yazanımız Oğuz Oyan'ın dün yayımlanması gereken yazısını, bizden kaynaklanan bir hata nedeniyle bugün yayımlıyoruz. Kendi- sinden ve okurlarımızdan özür dileriz.